גבורת רוח בעת משבר

מערך שיעור · אגרות הראי״ה · עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך המקורות. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

קהל יעד: תיכון ואולפנה, ישיבה קטנה ותיכונית · שיעור אחד (45 דקות)

מערכי השיעור נכתבו לעזר בלבד. הם לא נבדקו ולא אושרו על ידי מורים או אנשי חינוך, ויש להתאים אותם לכיתה ולשיקול דעתו של המלמד.

מטרות השיעור

• להכיר את הרב קוק בימי מלחמת העולם הראשונה, הרחק מביתו ומעירו.

• להבין את שני הצדדים שבאגרת: אמונה בעתיד טוב, וחובה לפעול כאן ועכשיו.

• לחשוב איך מתמודדים עם משבר, אישי או ציבורי.

רקע למורה

בקיץ תרע״ד (1914) יצא הרב קוק מן הארץ לכנס של ״אגודת ישראל״ באירופה. מלחמת העולם הראשונה פרצה, והוא לא יכול היה לשוב לארץ. הוא שהה עם רעייתו ועם בנו בעיר סנקט גאלן שבשווייץ, ואחר כך בלונדון, עד שנת תרע״ט (1919).

בארץ ישראל סבל היישוב בזמן המלחמה מרעב, ממגפות ומגזירות השלטון העות׳מאני. האגרת נכתבה בשבט תרע״ה (1915) אל ידידו ד״ר משה זיידל.

פתיחה

שאלו את התלמידים: מה עוזר לכם להחזיק מעמד בתקופה קשה? רשמו את התשובות על הלוח.

המקורות

מקור 1: אור מתוך האפלה

> ״אמנם בגבורת-רוח גדולה צריכים כעת להתחמש, לשאת במנוחת-לבב ובנפש שוקטה את כל שטפי המשברים והגלים ההומים בים האנושיות הגדול אשר פרצו חקם, [שפרצו את גבולם; על פי ישעיהו נז, כ: "ויגרשו מימיו רפש וטיט"] ויגרש מימם רפש וטיט. אבל זה הוא חלק יעקב [עם ישראל (על פי ירמיהו י, טז)] מאז להכיר מפלאות אל מסתתר [על פי ישעיהו מה, טו: "אכן אתה א-ל מסתתר"] בתוך המון הרי חושך, וסמוך ובטוח לבנו, כי מאפלה נדחה זו תצא בקרוב אורה גדולה״
>
> אגרות הראי״ה, כרך ב׳, אגרת תשיט · כ״ז שבט תרע״ה – סנט גאלן

מילים: פרצו חקם – פרצו את גבולם; חלק יעקב – עם ישראל; מאפלה נדחה – מן החושך הגדול

שאלות למחשבה:

1. איך מתאר הרב קוק את מצב העולם?

2. מה פירוש ״להכיר מפלאות אל מסתתר בתוך המון הרי חושך״?

3. האם האמונה שיבוא אור עוזרת לשאת את הקושי? איך?

מקור 2: אל תקטן בעיניך

> ״והנה כן יחד עם נשיאת-הדע למרחוק [הצפייה בדעת אל העתיד הרחוק] חייבים אנו לעשות עד כמה שהיד מגעת להצלת נפשות לשעה.״

מילים: נשיאת-הדע למרחוק – הצפייה בדעת אל העתיד הרחוק

שאלות למחשבה:

1. מה פירוש ״יחד עם״? למה לא די באמונה בעתיד הטוב?

מקור 3: כל עשייה קטנה

״אל תקטן בעיניך כל עשיה קטנה, כי הכל עולה כעת לפקוח-נפש במלא מובן המלה.״

אגרות הראי״ה, כרך ב׳, אגרת תשיט · כ״ז שבט תרע״ה – סנט גאלן

שאלות למחשבה:

1. למה דווקא בזמן משבר אין ״עשייה קטנה״?

2. תנו דוגמה למעשה קטן שעשה מישהו בשבילכם בתקופה קשה, ומה הוא עשה לכם.

לסיכום

גבורת רוח פירושה לראות את האור שמסתתר בחושך, ובאותה עת לא להסתפק בתקווה: לעשות עד כמה שהיד מגעת. בשעת משבר, כל מעשה קטן הוא גדול.